§ 455 Dnr KS 2024/00732-1.6.1

Beslut - Revisionsrapport 2024:9, granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen

Beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat den 30 oktober 2025 antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

2. Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Pwc har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning vars syfte är bedöma om kommunstyrelsens, tekniska nämndens och individ- och familjenämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Revisorernas bedömning grundar sig på nedanstående revisionsfrågor och om det finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv (fokus på mål, strategier samt resurser):

1. Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?

2. Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?

3. Har kommunstyrelsen säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare och förtroendevalda?

4. Har kommunstyrelsen följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?

5. Har kommunstyrelsen/nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat?

Utifrån genomförd granskning är revisionens samlade bedömning att kommunstyrelsens, individ- och familjenämndens och tekniska nämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv inte helt bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Granskningen konstaterar att Västerås stad under många år har bedrivit ett barnrättsarbete samt infört ett omfattade barnrättsverktyg som stöd för bedömning av barnets bästa vid beslut liksom genomfört dialoginsatser med barn och unga. Kommunstyrelsen och nämnderna behöver dock förtydliga barnrättsperspektivet i den ordinarie styrningen och säkerställa att tillgängliga rutiner tillämpas systematiskt. Uppföljningen av att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat behöver även ske strukturerat och systematiskt.

Revisionsrapporten remitterades till tekniska nämnden och individ- och familjenämnden under våren 2025. Båda nämnderna har yttrat sig och svarat på hur respektive nämnd beaktar granskningens rekommendationer. Nämndernas samt stadsledningskontorets åtgärder och ställningstaganden redovisas i yttrandet.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat den 30 oktober 2025 antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Beslutet ska skickas till

Individ- och familjenämnden

Tekniska nämnden

VÄSTERÅS STAD

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum
2025-12-03

Diarienr
KS 2024/00732

Informationsklass
PUBLIK

Stadsledningskontoret
Maria Schillaci
Epost: maria.schillaci@vasteras.se

Kopia till
Individ- och familjenämnden
Tekniska nämnden

Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande - Revisionsrapport 2024:9 - Granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat den 30 oktober 2025 antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.
2. Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Pwc har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning vars syfte är bedöma om kommunstyrelsens, tekniska nämndens och individ- och familjenämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Revisorernas bedömning grundar sig på nedanstående revisionsfrågor och om det finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv (fokus på mål, strategier samt resurser):

1. Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?
2. Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?
3. Har kommunstyrelsen säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare och förtroendevalda?
4. Har kommunstyrelsen följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?
5. Har kommunstyrelsen/nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat?

Utifrån genomförd granskning är revisionens samlade bedömning att kommunstyrelsens, individ- och familjenämndens och tekniska nämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv inte helt bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Granskningen konstaterar att Västerås stad under många år har bedrivit ett barnrättsarbete samt infört ett omfattade barnrättsverktyg som stöd för bedömning av barnets bästa vid beslut liksom genomfört dialoginsatser med barn och unga. Kommunstyrelsen och nämnderna behöver dock förtydliga barnrättsperspektivet i den ordinarie styrningen och säkerställa att tillgängliga rutiner tillämpas systematiskt. Uppföljningen av att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat behöver även ske strukturerat och systematiskt.

Revisionsrapporten remitterades till tekniska nämnden och individ- och familjenämnden under våren 2025. Båda nämnderna har yttrat sig och svarat på hur respektive nämnd beaktar granskningens rekommendationer. Nämndernas samt stadsledningskontorets åtgärder och ställningstaganden redovisas i yttrandet.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat den 30 oktober 2025 antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Beslutsmotivering

Stadsledningskontoret ser att revisionsrapportens resonemang och rekommendationer är välgrundade och bedömer, i likhet med rapporten, att många delar av tekniska nämndens samt individ- och familjenämndens arbete som beskrivs ovan tar hänsyn till barnrättsperspektivet. Dels via genomförande av återkommande dialoginsatser med barn och unga, dels användandet av Barnrättsverktyget för bedömningar av barnets bästa på individ, grupp och organisatorisk nivå.

Stadsledningskontoret noterar att granskningen lyfter alla de insatser som genomförts för att stärka barnet rättigheter under åren.

Som ytterligare ett led i att följa revisionens rekommendationer i alla de frågor där kommunstyrelsen omfattas i granskningen har stadsledningskontoret under 2025:

- Utsett barnrättsombud på samtliga förvaltningar samt inom två av koncernens bolag; Mimer och Mälarenergi. Barnrättsombudens roll är bland annat att sprida kunskap och användandet av barnrättsverktyget, vara nyckelpersoner för nämnden och på förvaltningarna och fungera som referenspersoner i barnrättsfrågor, fånga upp utvecklingsbehov i barnrättsfrågor för nämnden och på förvaltningen, stärka nämndens och förvaltningens kapacitet i att leva upp till barnrättslagen samt stärka varandra koncernövergripande för att få till en övergripande likvärdighet och kontinuitet i barnrättsfrågan.
- Infört rubriken ”Bedömning av barnets bästa” i mallen för tjänsteutlåtande för att indikera för samtliga tjänstepersoner som handlägger att barnrättsperspektivet ska tas i beaktande. Kommunstyrelsen och samtliga stadens nämnder kan på så sätt systematisk säkerställa att barnrätt beaktas i alla ärenden som går upp till nämnd. Omfattningen av en sådan prövning varierar givetvis beroende på ärendets karaktär.

Stadsledningskontoret kommer att fortsätta utvecklingen genom följande åtgärder:

- Tydliggöra styrning av arbetet med barnrätt, hela vägen från kommunstyrelsen, via nämnderna och ut till verksamheterna i befintliga processer. Detta för att säkerställa att, det finns en tydlig och spårbar styrning som tydliggör ett barnrättsperspektiv som genomsyrar Västerås stads arbete i samtliga led.
- Stärka barnrättsarbetet genom att undersöka möjligheten till att öka sökbarheten. Sökbarheten skulle möjliggöra uppföljning och internkontroll av att barnrätt har beaktats. Sökbarheten gör det även enklare att notera och vidta åtgärder där det behövs.

- Att tillsammans med barnrättsombuden utveckla former för barns och ungas delaktighet i beslutsprocesser som rör dem samt ta fram en plan för att säkra kontinuerlig kompetensutveckling gällande barnkonventionen och barnets rättigheter som riktar sig till både medarbetare och förtroendevalda.

Juridisk bedömning

Kommunstyrelsen är behörig att fatta beslut i enlighet med kommunstyrelsens reglemente och kommunallagen.

Ekonomisk bedömning

Beslutet medför inga ekonomiska konsekvenser.

Hållbarhets- och näringslivsbedömning

Arbetet för barnrätt inkluderas redan inom programmet för social hållbarhet och återfinns tydligt inom områdena demokrati, trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete, funktionsrätt, våldsprevention samt jämställdhet. Det ekologiska perspektivet är ej relevant med anledning av ärendets karaktär och innehåll. Näringslivet är givetvis förtjänta av kunskap om hur barnrättsperspektivet kan beaktas och där går koncernens bolag Mimer och Mälarenergi i täten för att synliggöra barnrätten i bolag, såsom framgår i yttrandet.

Bedömning av barnets bästa

Alla beslut som påverkar barn direkt eller indirekt ska gå i linje med barnkonventionslagen. Det innebär att barnets eller barnens bästa ska prövas och vägas in det i beslutet. Hela granskningen samt svaren på denna genomsyras av vikten av att beakta barnets rättigheter. Barnkonventionen är ett mycket viktigt redskap i stadens systematiska kvalitetsarbete.

Helene Öhrling	Per-Inge Hellman
Stadsdirektör	Enhetschef, Hållbarhetsenheten

VÄSTERÅS STAD

YTTRANDE

Datum
2025-12-03

Diarienr
KS 2024/00732

Informationsklass
PUBLIK

Stadsledningskontoret
Maria Schillaci
Epost: maria.schillaci@vasteras.se

Västerås stads revisorer

Yttrande - Revisionsrapport 2024:9 - Granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen

Pwc har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning vars syfte är bedöma om kommunstyrelsens, tekniska nämndens och individ- och familjenämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Revisorernas bedömning grundar sig på nedanstående revisionsfrågor. Granskningen avseende kommunstyrelsen omfattar samtliga revisionsfrågor. Individ- och familjenämnden och tekniska nämnden är inkluderade i bedömning av revisionsfråga 1, 2 och 6.

1. Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)
2. Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?
3. Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?
4. Har kommunstyrelsen säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare och förtroendevalda?
5. Har kommunstyrelsen följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?
6. Har kommunstyrelsen/nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat?

Utifrån genomförd granskning är revisionens samlade bedömning att kommunstyrelsens, individ- och familjenämndens och tekniska nämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv inte helt bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Granskningen konstaterar att Västerås stad under många år har bedrivit ett barnrättsarbete samt infört ett omfattade barnrättsverktyg som stöd för bedömning av barnets bästa vid beslut liksom genomfört dialoginsatser med barn och unga. Kommunstyrelsen och nämnderna behöver dock förtydliga barnrättsperspektivet i den ordinarie styrningen och säkerställa att tillgängliga rutiner tillämpas systematiskt. Uppföljningen av att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat behöver även ske strukturerat och systematiskt.

Utifrån granskningens iakttagelser rekommenderas kommunstyrelsen:

1. Att säkerställa ett tydligt barnrättsperspektiv i styrningen liksom förutsättningar för ett tvärsektoriellt barnrättsarbete

2. Att följa och säkerställa att rutiner för bedömning av barnets bästa tillämpas systematiskt och konsekvent inför beslut
3. Fortsätta utveckla former för barns och ungas rätt till delaktighet i beslutsprocesser som rör dem.
4. Att fortsätta kontinuerlig kompetensutveckling utifrån en analys av vilka, inklusive förtroendevalda, som bör utbildas i barns rättigheter.
5. Följa och analysera i större uträckning statistik som rör levnadsvillkor för barn i olika åldrar, och ta hänsyn till analysen vid beslut som rör barn.
6. Att utveckla hur uppföljning hur barnrättsperspektivet beaktas i verksamheter och utifrån uppsiktsplikten efterfråga underlag från nämnderna för att följa hur barnrättsperspektivet får praktiskt genomslag i verksamheterna.

För individ och familjenämnden och tekniska nämndens vidkommande rekommenderar granskningen:

1. Att individ- och familjenämnden och tekniska nämnden säkerställer ett tydligt barnrättsperspektiv i styrningen
2. Att individ- och familjenämnden och tekniska nämnden följer och säkerställer att rutiner för bedömning av barnets bästa tillämpas systematiskt och konsekvent inför beslut
3. Att tekniska nämnden följer upp hur barnrättsperspektivet beaktas i dess verksamheter

Berörda nämnder kommer att omhänderta och arbeta vidare med de rekommendationer som Pwc gett. Nedan redovisas innehållet i nämndernas yttranden.

Tekniska nämnden

Teknik- och fastighetsförvaltningen ser att revisionsrapportens resonemang och rekommendationer är välgrundade och förväntade. Förvaltningen bedömer, i likhet med rapporten, att många delar av verksamheten tar stor hänsyn till barnrätt i planering och genomförande samt genomför återkommande dialoginsatser för att säkerställa ungdomsdialoger t e x vid:

- utformning av parker
- prioritering av skolvägar vid val av genomförande av trafiksäkerhetsåtgärder,
- trygghetsaktiviteter som ljustunneln vid Vallby
- ombyggnation av lekplatser.

Teknik och fastighetsförvaltningen konstaterar att ett barnperspektiv finns med sedan tidigare, men framåt finns behov av att mer i systematik använda barnrättsperspektivet och koppla detta till rättighetsriskerna för barn i Västerås, så som beskrivet i Barnrättsverktyget.

Teknik och fastighetsförvaltningen ser behov av mer utbildning och översyn av processer och system så att de förenklar för medarbetare att göra rätt och för chefer att coacha medarbetarna och följa upp verksamhetens förflyttningar inom barnrättsområdet. Förvaltningen ser med fördel att barnrättsperspektivet och en systematisk tillämpning av detta skulle finnas med som en obligatorisk del av stadens mallar för verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljning, för att uppnå en tydligare styrning av hela stadens organisation i barnrättsfrågorna.

Individ- och familjenämnden

Nämnden konstaterar att rapporten visar på att det finns utvecklingsområden för efterlevnaden av barnkonventionen som lag. De noterar också att mycket har gjorts och genomförts för att stärka barns rättigheter och med detta ta ansvaret för att beakta barnrätt. Sammantaget ser individ- och familjenämnden frågan som viktig, särskilt utifrån att barnkonventionen är lag, vilket innebär ett stort ansvar att se till att lagens intentioner med att beakta barn som rättighetsbärare får genomslag i verkligheten. För att uppnå barnrätt enligt artikel 4 i barnkonventionslagen, kommer nämnden tillsammans med förvaltningen att ta fram en handlingsplan med konkreta punkter som syftar till att ge en tydlig styrning i nämndens arbete med barnrätt på alla nivåer. Genom handlingsplanen kan nämnden säkerställa att barnrättsperspektivet bedrivs ändamålsenligt samt med tillräcklig intern kontroll.

Individ- och familjenämnden vill vidare, utöver svar på revisionens frågor framhålla att arbetet med att beakta barnets bästa och barnrätt sker inom nämndens arbete på många olika sätt och på flera nivåer. Barns bästa och barnrätt beaktas oavsett om barnet är direkt eller indirekt påverkat av de beslut som nämnden fattar. Exempel på detta är:

- Nämnden har flertalet styrande dokument där barnrätt beaktas för barn som grupp. På ärende/individnivå beaktas barnrätt på flera sätt, genom exempelvis egenkontroller där rättssäkerhet är i fokus och där barnrätt finns med som en del av egenkontrollen.
- På individnivå i handläggning sker detta genom barnsamtal i förhandsbedömningar, utredningar, under insatser och i uppföljningar av insatser.

För att möta upp revisionens frågeställningar och rekommendationer vill Individ- och familjenämnden konkretisera några saker som nämnden tillsammans med förvaltningen kan och ska arbeta vidare med:

- att säkerställa att barnrätt är bärande i exempelvis alla verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser.
- att gå genom befintliga styrdokument med målet att och att behövliga styrdokument kommer att innehålla en barnets bästa-prövning.

Stadsledningskontoret

Revisionsrapportens resonemang och rekommendationer är välgrundade och bedömningen är, i likhet med rapporten, att många delar av tekniska nämndens- samt individ- och familjenämndens arbete som beskrivs ovan tar hänsyn till barnrättsperspektivet. Dels via genomförande av återkommande dialoginsatser med barn och unga, dels användandet av Barnrättsverkyget för bedömningar av barnets bästa på individ, grupp och organisatorisk nivå.

Stadsledningskontoret noterar att granskningen lyfter alla de insatser som genomförts för att stärka barns rättigheter under åren. Som ytterligare ett led i att följa revisionens rekommendationer i alla de frågor där kommunstyrelsen omfattas i granskningen har stadsledningskontoret under 2025:

- Utsett barnrättsombud på samtliga förvaltningar samt inom två av koncernens bolag; Mimer och Mälarenergi. Barnrättsombudens roll är bland annat att sprida kunskap och användandet av barnrättsverktyget, vara nyckelpersoner för nämnden och på förvaltningarna och fungera som

referenspersoner i barnrättsfrågor, fånga upp utvecklingsbehov i barnrättsfrågor för nämnden och på förvaltningen, stärka nämndens och förvaltningens kapacitet i att leva upp till barnrättslagen samt stärka varandra koncernövergripande för att få till en övergripande likvärdighet och kontinuitet i barnrättsfrågan.

- Infört rubriken ”Bedömning av barnets bästa” i mallen för tjänsteutlåtande för att indikera för samtliga tjänstepersoner som handlägger ärenden att barnrättsperspektivet ska tagas i beaktande. Detta är ett sätt att strategisk inkludera barnrättsperspektivet i alla ärenden. Kommunstyrelsen kan på så sätt säkerställa att barnrätt beaktas i alla ärenden som går upp till nämnd. Omfattningen av en sådan prövning varierar givetvis beroende på ärendets karaktär.

Stadsledningskontoret kommer att fortsätta utvecklingen genom följande åtgärder:

- tydliggöra styrning av arbetet med barnrätt, från kommunstyrelsen, via nämnderna och ut till verksamheterna i befintliga processer. Detta för att säkerställa att, det finns en tydlig och spårbar styrning som tydliggör ett barnrättsperspektiv som genomsyrar Västerås stads arbete i samtliga led.

- stärka barnrättsarbetet genom att undersöka möjligheten att öka sökbarheten. Sökbarheten skulle möjliggöra uppföljning och internkontroll av att barnrätt har beaktats. Sökbarheten gör det även enklare att notera och vidta åtgärder där det behövs.

- att tillsammans med de ovan beskrivna barnrättsombuden utveckla former för barns och ungas delaktighet i beslutsprocesser som rör dem och ta fram en plan för att säkra kontinuerlig kompetensutveckling gällande barnkonventionen och barnets rättigheter för medarbetare och förtroendevalda.

§ 93 Dnr TN 2025/00258-1.7.1

Beslut - Yttrande över Revisionsrapport 2024:9 - Granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen

Beslut

1. Teknik- och fastighetsförvaltningens förslag till yttrande daterat den 22 maj 2025 antas och överlämnas till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Teknik- och fastighetsförvaltningen har mottagit remiss gällande Revisionsrapport 2024:9 - Granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen. Revisionen har genomförts av PwC på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad med syftet att bedöma om kommunstyrelsens, tekniska nämnden och individ- och familjenämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Teknik- och fastighetsförvaltningen har till tekniska nämnden lämnat följande förslag till beslut:

1. Teknik- och fastighetsförvaltningens förslag till yttrande daterat den 22 maj 2025 antas och överlämnas till kommunstyrelsen.

Yrkanden

Ordföranden yrkar bifall till teknik- och fastighetsförvaltningens förslag till beslut.

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

VÄSTERÅS STAD

YTTRANDE

Datum
2025-05-22

Diarienr
TN 2025/00258- 1.7.1

Informationsklass
PUBLIK

Teknik- och fastighetsförvaltningen
Jenny Cecilia Bergström
Epost: jenny.cecilia.bergstrom@vasteras.se

Kommunstyrelsen

Yttrande över Revisionsrapport 2024:9 - Granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen

Revisionsrapporten ger följande rekommendationer:

- att individ- och familjenämnden och tekniska nämnden säkerställer ett tydligt barnrättsperspektiv i styrningen som synliggör barn som rättighetsbärare
- att individ- och familjenämnden och tekniska nämnden följer och säkerställer att rutiner för bedömning av barnets bästa tillämpas systematiskt och konsekvent inför beslut
- att tekniska nämnden följer upp hur barnrättsperspektivet beaktas i dess verksamheter

Teknik- och fastighetsförvaltningen ser att revisionsrapportens resonemang och rekommendationer är välgrundade och förväntade.

Förvaltningen bedömer, i likhet med rapporten, att många delar av verksamheten tar stor hänsyn till barnrätt i planering och genomförande samt genomför återkommande dialoginsatser för att säkerställa detta. Exempel på detta är ungdomsdialoger vid utformning av parker, prioritering av skolvägar vid val av genomförande av trafiksäkerhetsåtgärder, medskapande trygghetsaktiviteter som ljustunneln vid Vallby och dialog inför ombyggnation av lekplatser. Ett barnperspektiv finns med sedan tidigare, men framåt finns behov av att mer systematiskt använda ett barnrättsperspektiv och koppla detta till rättighetsriskerna för barn i Västerås. Förvaltningen ser behov av mer utbildning och översyn av våra processer och system så att de förenklar för medarbetare att göra rätt och för chefer att coacha medarbetarna och följa upp verksamhetens förflyttningar inom barnrättsområdet.

Förvaltningen ser med fördel att barnrättsperspektivet och en systematisk tillämpning av detta skulle finnas med som en obligatorisk del av stadens mallar för verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljning, för att uppnå en tydligare styrning av hela stadens organisation i barnrättsfrågorna. Att ta

med barnrättsperspektivet i tekniska nämndens verksamhetsplan och verksamhetsberättelse bedömer förvaltningen vara en bra åtgärd. Arbetet behöver sedan fortgå genom analyser i enskilda uppdrag, utredningar och investeringsprojekt. Detta redovisas i de TJUT för ärenden som tas upp för behandling i tekniska nämnden. För att få en bättre hantering av barnrättsfrågan i TJUT och tydliggöra processen med prövningar av barnets bästa pågår ett planeringsarbete för en utbildning av både medarbetare och chefer i hållbarhet med fokus på barnrätt i syfte att stärka perspektiven i det dagliga arbetet med sikte på tydliga gemensamma förflyttningar inom området.

VÄSTERÅS STAD

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum
2025-05-02

Diarienr
TN 2025/00258- 1.7.1

Informationsklass
PUBLIK

Teknik- och fastighetsförvaltningen
Jenny Cecilia Bergström
Epost: jenny.cecilia.bergstrom@vasteras.se

Tekniska nämnden

Kopia till
Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande - Yttrande över Revisionsrapport 2024:9 - Granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen

Förslag till beslut

1. Teknik- och fastighetsförvaltningens förslag till yttrande daterat den 22 maj 2025 antas och överlämnas till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Teknik- och fastighetsförvaltningen har mottagit remiss gällande Revisionsrapport 2024:9 - Granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen. Revisionen har genomförts av PwC på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad med syftet att bedöma om kommunstyrelsens, tekniska nämnden och individ- och familjenämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Teknik- och fastighetsförvaltningen har till tekniska nämnden lämnat följande förslag till beslut:

1. Teknik- och fastighetsförvaltningens förslag till yttrande daterat den 22 maj 2025 antas och överlämnas till kommunstyrelsen.

Beslutsmotivering

Förvaltningens grunder för förslag till beslut finns i bifogat yttrande.

Juridisk bedömning

Nämnden är behörig att fatta beslutet i enlighet med nämndens reglemente och kommunallagen.

Ekonomisk bedömning

Beslutet innefattar ingen ekonomisk effekt för tekniska nämnden.

Hållbarhets- och näringslivsbedömning

Bedömning av barnets bästa

Ett systematiskt och välgrundat arbete med barnrättsperspektivet är av yttersta vikt för att säkerställa barnets bästa i stadens arbete.

Henrik Bengtsson
Direktör

Krister Sikström
Tf enhetschef

§ 155 Dnr IFN 2025/00265-1.7.1

Remiss - Revisionsrapport granskning av barnkonventionen

Beslut

Individ- och familjenämnden beslutar att anta yttrandet som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendebeskrivning

Pwc (Pricewaterhouse Coopers) har på uppdrag av förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning av bland annat individ- och familjenämnden. Granskningens syfte är att bedöma om individ- och familjenämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll. Revisionen har i sin granskning avgränsat tillsynen för individ- och familjenämndens arbete och nämnden omfattas av tre frågor i granskningen.

Individ- och familjenämndens arbete har granskat utifrån följande tre frågor:

- Fråga 1 - Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)

- Fråga 2 - Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?

- Fråga 6 - Har kommunstyrelsen/nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat?

Nämnden har lämnat ett remissvar på ovanstående frågor och även konkretiserat hur nämnden tar ansvar för att följa barnkonventionen som lag och för att uppnå ett barnrättsperspektiv i sitt arbete.

Bedömning av barnets bästa

Ärendets karaktär handlar nämndens ansvar att arbeta barnrättsbaserat och enligt barnkonventionen som lag. I svaret från nämnden beaktas detta.

Yrkanden

Ordföranden yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

VÄSTERÅS STAD

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum
2025-06-04

Diarienr
IFN 2025/00265- 1.7.1

Informationsklass
PUBLIK

Individ- och familjeförvaltningen
Anne Grundell
Epost: anne.grundell@vasteras.se

Kopia till
Kommunstyrelsen

Individ- och familjenämnden

Tjänsteutlåtande - Remissvar – Revisionsrapport granskning av barnkonventionen

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden beslutar att anta yttrandet som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendebeskrivning

Pwc (Pricewaterhouse Coopers) har på uppdrag av förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning av bland annat individ- och familjenämnden. Granskningens syfte är att bedöma om individ- och familjenämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll. Revisionen har i sin granskning avgränsat tillsynen för individ- och familjenämndens arbete och nämnden omfattas av tre frågor i granskningen.

Individ- och familjenämndens arbete har granskat utifrån följande tre frågor:

- ***Fråga 1*** *- Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)*
- ***Fråga 2*** *- Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?*
- ***Fråga 6*** *- Har* kommunstyrelsen/*nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat?*

Nämnden har lämnat ett remissvar på ovanstående frågor och även konkretiserat hur nämnden tar ansvar för att följa barnkonventionen som lag och för att uppnå ett barnrättsperspektiv i sitt arbete.

Bedömning av barnets bästa

Ärendets karaktär handlar nämndens ansvar att arbeta barnrättsbaserat och enligt barnkonventionen som lag. I svaret från nämnden beaktas detta.

Juridisk bedömning

Perspektivet ej relevant med anledning av ärendets karaktär och innehåll.

Nämnden är behörig att fatta beslutet i enlighet med reglementet och kommunallagen.

Ekonomisk bedömning

Perspektivet ej relevant med anledning av ärendets karaktär och innehåll.

Förslaget till beslut medför inte merkostnader för nämnden.

Hållbarhets- och näringslivsbedömning

Perspektivet ej relevant med anledning av ärendets karaktär och innehåll.

Bedömning av barnets bästa

Ärendets karaktär handlar nämndens ansvar att arbeta barnrättsbaserat och enligt barnkonventionen som lag. I svaret från nämnden beaktas detta.

Datum
2025-05-23

Diarienr
IFN 2025/00265- 1.7.1

Informationsklass
PUBLIK

Individ- och familjeförvaltningen
Anne Grundell
Epost: anne.grundell@vasteras.se

Kommunstyrelsen

Yttrande - Remissvar - Granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen

Pwc (Pricewaterhouse Coopers) har på uppdrag av förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning av bland annat individ- och familjenämnden. Granskningens syfte är att bedöma om individ- och familjenämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Revisionen har i sin granskning avgränsat tillsynen för individ- och familjenämndens arbete och nämnden omfattas inte av granskningens alla sex frågor.

Individ- och familjenämndens arbete har granskat utifrån följande tre frågor:

- ***Fråga 1*** *- Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)*
- ***Fråga 2*** *- Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?*
- ***Fråga 6*** *- Har* kommunstyrelsen/*nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat?*

För individ- och familjenämnden har revisionen bland annat granskat centrala styrdokument, mål för 2024 och delårsrapporter. Individ- och familjenämndens ordförande och utvecklingsledare har intervjuats i revisionen. Utöver har revisionen tagit del av bland annat barnrättsverktyget som nämnden har som stöd i arbetet med barnrätt.

Grunden till granskningen är:

Sedan den 1 januari 2020 är FN:s barnkonvention lag i Sverige. Det innebär ett ansvar för kommuner att tillämpa barns rättigheter så att de får ett genomslag vid bedömningar, ärenden och beslut som rör barn.

Barn är medborgare i samhället och saknar rösträtt och representation i beslutande församlingar. Risken att barn inte blir hörda och bristen på tillräckligt stöd och skydd är skäl till att barn har egna rättigheter. Trots att Sverige åtagit sig att följa FN:s barnkonvention sedan ratificeringen år 1990, kvarstår många utmaningar för att tillgodose barns rättigheter.

Konventionen innehåller fyra grundläggande principer som är styrande för tolkningen av konventionen. Dessa principer uttrycker att:

- Alla barn har lika värde och därmed rätt att inte bli diskriminerad (artikel 2)
- Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn (artikel 3)
- Alla barn har rätt till liv och utveckling (artikel 6)
- Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad (artikel 12)

Av artikel 4 i konventionen framgår att konventionsstaten, där kommuner också räknas in, ska nyttja sina resurser till fullo för att uppfylla barns rättigheter och vidta alla lämpliga åtgärder gällande exempelvis administrativa förfaranden för att genomföra konventionens rättigheter.

Ett barnrättsperspektiv innebär att ha barnkonventionen som utgångspunkt i arbetet, vilket innebär att hänsyn tas till de rättigheter varje barn har. För att säkerställa att ett barnrättsperspektiv genomsyrar styrningen är det nödvändigt att minst barnkonventionens fyra grundprinciper beaktas, även om det är önskvärt att fler av rättigheterna inkluderas i beslutsprocesserna.

Revisionens bedömning kopplat till de delar som omfattar individ- och familjenämnden

- ***Fråga 1*** *- Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)*

  Revisionen bedömning: DELVIS

  Revisionens rekommendation
  Att individ- och familjenämnden och tekniska nämnden *säkerställer ett tydligt barnrättsperspektiv i styrningen som synliggör barn som rättighetsbärare*

- ***Fråga 2*** *- Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?*

  Revisionens bedömning: DELVIS

  Revisionens rekommendation
  Att individ- och familjenämnden och tekniska nämnden *följer och säkerställer att rutiner för bedömning av barnets bästa tillämpas systematiskt och konsekvent inför beslut*

  Revisionen lyfter fram att individ- och familjenämnden har i flera underlag beaktat barnrätt och att det finns analyser som stödjer nämnden i att fatta beslut i styrande dokument utifrån barnrätt.

- ***Fråga 6*** *- Har* kommunstyrelsen/*nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat?*

  Revisionen bedömning: DELVIS

  Revisionens rekommendation
  Revisionen har ingen särskild rekommendation för nämndens del i denna frågeställning. Individ- och familjenämnden lyfts särskilt fram genom att: nämnden utmärker sig positivt genom att samlat följa upp barnrättsarbetet per enhet som en del av den ordinarie uppföljningen.

Individ- och familjenämndens svar

Individ- och familjenämndens svar i huvudsak, avgränsas till de frågor i revisionen som nämndens arbete med barnrätt har granskats i. Individ- och familjenämnden konstaterar att rapporten visar på att det finns utvecklingsområden för efterlevnaden av barnkonventionen som lag. Nämnden noterar också att mycket har gjorts och genomförts för att stärka barns rättigheter och med detta ta ansvaret för att beakta barnrätt.

Individ- och familjenämnden är medveten om att revisionens granskning i huvudsak berör styrning och ledning av barnrättsarbetet och om det följs upp systematiskt. Nämnden vill, utöver svar på revisionens frågor och rekommendationer framhålla att arbetet med att beakta barnets bästa och barnrätt sker inom nämndens arbete på många olika sätt och på flera nivåer. Barns bästa och barnrätt beaktas oavsett om barnet är direkt eller indirekt påverkat av de beslut som nämnden fattar. Nämnden har flertalet styrande dokument där barnrätt beaktas för barn som grupp.

På ärende/individnivå beaktas barnrätt på flera sätt, genom exempelvis egenkontroller där rättssäkerhet är i fokus och där barnrätt finns med som en del av egenkontrollen. På individnivå i handläggning sker detta genom barnsamtal i förhandsbedömningar, utredningar, under insatser och i uppföljningar av insatser. I uppföljning av insatser kan barnet, om barnet vill svara på frågor och där svaren indikerar på om barnrätt har beaktats eller inte. Individ- och familjenämnden har också vid flertalet tillfällen inhämtat barns synpunkter via Ungdomsdialog i frågor som nämnden har hanterat.

Individ- och familjenämnden har tidigare haft en uttalad stödfunktion i förvaltningen för barnrättsfrågor. Nämnden har idag flera särskilt utsedda barnrättsombud. Rollen ska prövas i samverkan med Hållbarhetsenheten under ett år för att sedan utvärderas. Barnrättsombudens roll är bland annat att:

- sprida kunskap och användandet av barnrättsverktyget.
- vara nyckelpersoner för nämnden och på förvaltningarna och fungera som referenspersoner i barnrättsfrågor.
- fånga upp utvecklingsbehov i barnrättsfrågor för nämnden och på förvaltningen.
- stärka nämndens och förvaltningens kapacitet i att leva upp till barnrättslagen.
- delta på ett möte per termin med övriga barnrättsombud i staden för att samverka med andra barnrättsombud. Fokus på goda exempel för att

stärka varandra och få till en likvärdighet och kontinuitet i barnrättsfrågan i helhet som stad.

Ovanstående är ett steg i att följa revisionens rekommendationer i alla frågor som individ- och familjenämnden omfattas i granskningen. Nämnden, tillsammans med förvaltningen kommer att behöva ha en fortsatt dialog om fortsatt integrering av barnrättsarbetet.

Individ- och familjenämnden genomför just nu en genomlysning av styrdokument nämnden har och ser över om de innehåller en prövning av barnrätt. I de fall detta inte finns kommer underlaget att revideras utifrån behov.

Utifrån att det idag finns en rubrik *Prövning av barnets bästa* i tjänsteutlåtanden kommer detta indikera för nämnden om barnrätt har beaktats eller inte. Individ- och familjenämnden ser detta som ett sätt att säkerställa att barnrätt beaktas i ärenden som går upp till nämnd. I de fall det inte framgår att barnrätt har beaktats kan nämnden kräva att detta tilläggs i ärenden där det bör finna med. Omfattningen av en sådan prövning kan variera beroende på ärendets karaktär.

Individ- och familjenämnden ser positivt på rekommendationerna om att det framöver bör vara en styrning av arbetet med barnrätt, hela vägen från kommunstyrelsen, via nämnderna och ut till verksamheterna. Detta för att säkerställa att, det finns en tydlig och spårbar politisk styrning som tydliggör ett barnrättsperspektiv som genomsyrar hela organisationens ledning och dess verksamheter.

Individ- och familjenämnden ser fram mot att möjligheten med att kunna följa upp arbetet med barnrätt stärks genom att exempelvis göra det lättare sökbart i ärendehanteringssystemet. För att underlätta arbetet med barnrätt är det önskvärt att det är lättare sökbart utifrån flera skäl. Det behöver vara sökbart för att kunna följa upp och granska att barnrätt har beaktats. Detta för att sedan kunna vidta åtgärder så att barnrätt finns i alla delar där den bör finnas med som prövning av barnrätten.

För att möta upp revisionens frågeställningar och rekommendationer (utöver ovanstående) vill nämnden konkretisera några saker nämnden tillsammans med förvaltningen kan och ska arbeta vidare med:

- ***Fråga 1*** *- Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)*

  Revisionens rekommendation
  Att individ- och familjenämnden säkerställer ett tydligt barnrättsperspektiv i styrningen som synliggör barn som rättighetsbärare.

  Nämndens ambition framöver är att säkerställa att barnrätt är bärande i exempelvis alla verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser. I verksamhetsplanerna ska anges hur verksamheten kommer att beakta barnrätt utifrån sitt uppdrag och sin målgrupp, om det är en direkt eller indirekt påverkan på barn. I verksamhetsberättelsen ska det framgå om målen med barnrätt har uppnåtts, och om inte att frågan tas med vidare som ett utvecklingsarbete till nästkommande år.

- ***Fråga 2*** *- Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?*

  Revisionens rekommendation
  Att individ- och familjenämnden följer och säkerställer att rutiner för bedömning av barnets bästa tillämpas systematiskt och konsekvent inför beslut.

  Revisionen lyfter fram att individ- och familjenämnden har i flera underlag beaktat barnrätt och att det finns analyser som stödjer nämnden i att fatta beslut i styrande dokument utifrån barnrätt. Arbetet med att gå genom befintliga styrdokument är pågående och kommer att resultera i att behövliga styrdokument kommer att innehålla en barnets bästa-prövning framöver.

  Vad gäller underlag i individärenden som arbetsutskottet fattar beslut i kommer nämnden tillsammans med förvaltningen följa upp och arbeta för att barnets bästa framgår i underlagen. I individärenden där barn berörs direkt ska barnets bästa framgå i underlaget.

  I ärenden där barn kan beröras indirekt, där får nämnden tillsammans med förvaltningen hitta en balans där frågans relevans framgår samt att barnets bästa har beaktats utifrån det.

- ***Fråga 6*** *- Har* kommunstyrelsen/*nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat?*

  Revisionens rekommendation
  Revisionen har ingen särskild rekommendation för nämndens del i denna frågeställning. Individ- och familjenämnden lyfts särskilt fram genom att*: nämnden utmärker sig positivt genom att samlat följa upp barnrättsarbetet per enhet som en del av den ordinarie uppföljningen.*

  Sammantaget ser individ- och familjenämnden frågan som viktig, särskilt utifrån att barnkonventionen är lag, vilket innebär ett stort ansvar att se till att lagens intentioner med att beakta barn som rättighetsbärare får genomslag i verkligheten.

  För att uppnå barnrätt enligt artikel 4 i barnkonventionslagen, kommer nämnden tillsammans med förvaltningen att ta fram en handlingsplan med konkreta punkter som syftar till att ge en tydlig styrning i nämndens arbete med barnrätt på alla nivåer. Genom handlingsplanen kan nämnden säkerställa att barnrättsperspektivet bedrivs ändamålsenligt samt med tillräcklig intern kontroll.

Granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen

Västerås stad

Mars 2025

Anna Olsson Lindén, Verksamhetskonsult
Isabelle Panasco, Verksamhetskonsult
Rebecka Hansson, certifierad kommunal revisor och kvalitetssäkrare
Kerstin Ånevall Lind, kontaktrevisor

pwc

Revisionsrapport

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning. Granskningens syfte är bedöma om kommunstyrelsens, tekniska nämnden och individ- och familjenämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll. Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen, individ- och familjenämnden och tekinska nämnden arbete utifrån ett barnrättsperspektiv *inte helt* bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Västerås stad har under många år bedrivit ett barnrättsarbete och har infört ett omfattade barnrättsverktyg som stöd för bedömning av barnets bästa vis beslut liksom genomfört dialoginsatser med barn och unga. Styrelsen och nämnderna behöver dock förtydliga barnrättsperspektivet i den ordinarie styrningen och säkerställa att tillgängliga rutiner tillämpas systematiskt. Uppföljningen av att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat behöver även ske strukturerat och systematiskt.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet “Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor”. Granskningen avseende kommunstyrelsen omfattar samtliga revisionsfrågor. Individ- och familjenämnden och tekniska nämnden är inkluderade i bedömning av revisionsfråga 1, 2 och 6.

Revisionsfrågor	**Bedömning**
Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)	Delvis
Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?	Delvis
Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?	Delvis
Har kommunstyrelsen säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare och förtroendevalda?	Delvis
Har kommunstyrelsen följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?	Delvis
Har kommunstyrelsen/nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat?	Delvis

Rekommendationer

Efter genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen:

- att säkerställa ett tydligt barnrättsperspektiv i styrningen som synliggör barn som rättighetsbärare, liksom förutsättningar för ett tvärsektoriellt barnrättsarbete
- att följa och säkerställa att rutiner för bedömning av barnets bästa tillämpas systematiskt och konsekvent inför beslut
- fortsätter utveckla former för barns och ungas rätt till delaktighet i beslutsprocesser som rör dem.
- att fortsätta kontinuerlig kompetensutveckling utifrån en analys av vilka, inklusive förtroendevalda, som bör utbildas i barns rättigheter.
- följ och analysera i större uträckning statistik som rör levnadsvillkor för barn i olika åldrar, och ta hänsyn till analysen vid beslut som rör barn.
- att utveckla hur de följer upp hur barnrättsperspektivet beaktas i sina verksamheter och utifrån uppsiktsplikten efterfråga underlag från nämnderna för att följa hur barnrättsperspektivet får praktiskt genomslag i verksamheterna.

Efter genomförd granskning som rör individ- och familjenämnden och tekniska nämnden (revisionsfråga 1, 2 och 6) rekommenderar vi:

- att individ- och familjenämnden och tekniska nämnden säkerställer ett tydligt barnrättsperspektiv i styrningen som synliggör barn som rättighetsbärare
- att individ- och familjenämnden och tekniska nämnden följer och säkerställer att rutiner för bedömning av barnets bästa tillämpas systematiskt och konsekvent inför beslut
- att tekniska nämnden följer upp hur hur barnrättsperspektivet beaktas i dess verksamheter

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	5
Revisionskriterier	5
Avgränsning	5
Metod	6
Granskningsresultat	7
Styrning utifrån ett barnrättsperspektiv	7
Iakttagelser	7
Bedömning	10
Rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser	10
Iakttagelser	11
Bedömning	12
Dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser	13
Iakttagelser	13
Bedömning	15
Tillräcklig kunskap om barns rättigheter	15
Iakttagelser	15
Bedömning	16
Aktuell statistik om barn levnadsvillkor och situation i kommunen	17
Iakttagelser	17
Bedömning	18
Strukturerat och systematiskt följt upp barnrättsbaserat	18
Iakttagelser	19
Bedömning	20
Samlad bedömning	21
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	21
Rekommendationer	24

Inledning

Bakgrund

Sedan den 1 januari 2020 är FN:s barnkonvention lag i Sverige. Det innebär ett ansvar för kommuner att tillämpa barns rättigheter så att de får ett genomslag vid bedömningar, ärenden och beslut som rör barn.

Barn är medborgare i samhället och saknar rösträtt och representation i beslutande församlingar. Risken att barn inte blir hörda och bristen på tillräckligt stöd och skydd är skäl till att barn har egna rättigheter. Trots att Sverige åtagit sig att följa FN:s barnkonvention sedan ratificeringen år 1990, kvarstår många utmaningar för att tillgodose barns rättigheter.

Konventionen innehåller fyra grundläggande principer som är styrande för tolkningen av konventionen. Dessa principer uttrycker att:

- Alla barn har lika värde och därmed rätt att inte bli diskriminerad (artikel 2)
- Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn (artikel 3)
- Alla barn har rätt till liv och utveckling (artikel 6)
- Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad (artikel 12)

Av artikel 4 i konventionen framgår att konventionsstaten, där kommuner också räknas in, ska nyttja sina resurser till fullo för att uppfylla barns rättigheter och vidta alla lämpliga åtgärder gällande exempelvis administrativa förfaranden för att genomföra konventionens rättigheter.

Införandet av konventionen som lag innebär inte i sig att arbetet med att förverkliga barnets rättigheter gått i mål. Det finns en risk att många kommuner inte vidtagit tillräckliga åtgärder och saknar tydlig styrning och uppföljning utifrån det barnrättsperspektiv som framgår av lagen om barnkonventionen.

Revisorerna har, med bakgrund av ovanstående, funnit att det utifrån väsentlighet och risk är relevant att granska styrningen och uppföljningen kring barnkonventionen.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsens, tekniska nämnden och individ- och familjenämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Bedömningen kommer utgå från följande revisionsfrågor:

1. Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)
2. Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?
3. Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?
4. Har kommunstyrelsen säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare och förtroendevalda?
5. Har kommunstyrelsen följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?
6. Har kommunstyrelsen/nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat?

Revisionsfrågor 1-4 kopplas till ändamålsenlighet och revisionsfrågor 5-6 kopplas till intern kontroll.

Granskningen avseende individ och familjenämnden och tekniska nämnden fokuserar på nämndernas styrning samt uppföljning från ett barnrättsperspektiv och omfattar revisionsfråga 1, 2 och 6. Granskningen avseende kommunstyrelsen fokuserar på samtliga revisionsfrågor.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap 1§
- Lag (2018:1197) om Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter, särskilt artikel 2, 3, 4, 6, 12, 42
- Vägledning vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter, Ds 2019:23
- Nationell strategi för att stärka barnets rättigheter, S2010.026
- Kommuninterna styrdokument

Avgränsning

Granskningen avgränsas till att omfatta kommunstyrelsens styrning, ledning och uppföljning på området. Granskning omfattas också till att omfatta individ- och familjenämnden och tekniska nämndens styrning i begränsad omfattning, se syfte och revisionsfrågor.

Barn är enligt konventionen varje människa under 18 år.

Metod

Metoden har bestått av dokumentgranskning och intervjuer. Vi har granskat centrala styrdokument såsom årsplan och mål 2024, styrelsen och nämndernas verksamhetsplan 2024, översiktsplan samt uppföljningsrapporter såsom kommunövergripande årsredovisning, hållbarhetsrapport och styrelsen samt nämndernas delårsrapporter. Vägledningsmaterial har också granskats såsom barnrättsverktyget, mall för tjänsteutlåtande, lokal överenskommelse (LÖK), program för social hållbarhet, policy för invånardialog etc.

Protokollgranskning har genomförts för kommunstyrelsen, tekniska nämnden samt individ- och familjenämnden för perioden januari 2024 - december 2024.

Intervjuer har genomförts med följande:

- Kommunstyrelsens ordförande
- Individ- och familjenämndens ordförande
- Tekniska nämndens ordförande
- Strateg barnrätt och demokrati, Stadsledningskontoret
- Utvecklingsledare, Stadsledningskontoret
- Strateg samhällsutveckling och samhällsfastigheter, Teknik- och fastighetsförvaltningen
- Utvecklingsledare, Individ- och familjeförvaltningen
- Samordnare ungdomsdialog, Kultur- idrotts och fritidsförvaltningen

Totalt har åtta intervjuer genomförts.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten. Rapportutkast har även delgetts hållbarhetschef, stadsledningskontoret, som genomfört dialog utifrån den. Kontaktrevisor för granskningen har varit Kerstin Ånevall Lind. Rapporten är kvalitetssäkrad av Rebecka Hansson, certifierad kommunal revisor, i enlighet med PwC:s interna riktlinjer.

Granskningsresultat

Styrning utifrån ett barnrättsperspektiv

Revisionsfråga 1: Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)

Ett barnrättsperspektiv innebär att ha barnkonventionen som utgångspunkt i arbetet, vilket innebär att hänsyn tas till de rättigheter varje barn har. För att säkerställa att ett barnrättsperspektiv genomsyrar styrningen är det nödvändigt att minst barnkonventionens fyra grundprinciper beaktas, även om det är önskvärt att fler av rättigheterna inkluderas i beslutsprocesserna. Barnombudsmannen betonar att varje fråga som berör barn ska belysas utifrån de rättigheter som fastställs i barnkonventionen och att hänsyn ska tas till hur dessa rättigheter har tolkats av FN:s barnrättskommitté i dess rekommendationer och allmänna kommentarer.

Enligt artikel fyra i barnkonventionen ska konventionsstaterna, inklusive kommuner och regioner, vidta alla lämpliga administrativa och andra åtgärder för att genomföra barns rättigheter. När det gäller ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ska konventionsstaterna till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att vidta sådana åtgärder.

Iakttagelser

Organisering av barnrättsarbetet

Kommunstyrelsens förvaltning, stadsledningskontoret, är indelad i verksamhetsområden med tillhörande enheter. Hållbarhetsenheten, inom verksamhetsområdet Strategisk samhällsutveckling, har i uppdrag att samordna det övergripande arbetet med att främja social hållbarhet, inklusive barnrätt. Hållbarhetsenheten består av 14 strateger och utvecklingsledare, varav nio av dessa arbetar med social hållbarhet inklusive en strateg för barnrätt och demokrati.

Västerås stad har fram till våren 2024 haft en arbetsmodell med processledningsgrupper (PLG) och underliggande processutvecklingsgrupper (PUG) för förvaltningsövergripande arbetsprocesser. Arbetsmodellen avvecklades i samband med en ny styrmodell år 2024. En PUG, som letts av hållbarhetsenheten, var inriktad på barnrätt och hade en bred representation från stadens förvaltningar. De intervjuade framhåller att arbetsgruppen möjliggjorde värdefullt kunskapsutbyte, utveckling av spetskompetens samt konkreta framsteg i det tvärsektoriella arbetet med att integrera barnrättsperspektivet i stadens styrning. Det tvärsektoriella barnrättsarbetet ska enligt intervjuer fortsätta, men formen har varit oklar under 2024. I början av 2025 infördes ett nytt koncept: Forum för social hållbarhet. Syftet är att utveckla frågor inom social hållbarhet genom att samla medarbetare inom olika förvaltningar för gemensamt lärande och erfarenhetsutbyte. Med utgångspunkt i Hållbarhetsrapporten fokuserar forumet på förflyttningsområden där

det behövs stadövergripande framdrift. Ett av fokusområdena för 2025 är barnrätt, med en träff planerad till den 3 april.

Individ- och familjenämnden och tekniska nämndens förvaltningar har strateger/utvecklingsledare med kunskap om barnrätt som utgör stöd inom organisationen i barnrättsfrågor. Dessa har även representerat förvaltningarna i den tidigare processutvecklingsgruppen med fokus på barnrätt.

Inom verksamheten för nämnden för idrott, fritid och förebyggande finns Förebyggarcentrum. Förebyggarcentrum arbetar förvaltningsövergripande för att stärka stadens barnrättsarbete och erbjuder bland annat stöd vid dialog med barn och unga och erbjuder utbildningar i barnrätt till medarbetare som arbetar direkt med barn.

Vid intervjuer anges även att Västerås stad, särskilt nämnden för idrott, fritid och förebyggande, tecknat ett flertal IOP:er, Idéburet offentligt partnerskap, med lokala organisationer i syfte att stödja unga, särskilt i stadens västra områden. I oktober 2024 beslutade kommunstyrelsen att ingå i ett kommunalt partnerskap med Shatsk i Ukraina, efter att ha samarbetat under projektet "Children for better future" med fokus på barnrätt.

Styrning utifrån mål och strategier

Vid varje mandatperiod fattar kommunfullmäktige beslut om en politisk viljeinriktning, som denna period består av tolv mål uppdelade på tre fokusområden. Det mål i årsplanen för 2024 som tydligt nämner barn är: “öka möjligheten till stöd och lärande för att alla barn och unga ska lyckas och känna framtidstro”, inom fokusområdet: “En jämlik, trygg och socialt hållbar kommun”. Målet är nämndmål för individ- och familjenämnden samt nämnder som ansvarar för utbildning och arbetsmarknad.

Årsplanen för 2024 anges att barn och unga är den viktigaste prioriteringen. Barns rättigheter nämns inte direkt, men ett flertal satsningar fokuserar på barn. Pedagogiska nämnder fredas från besparingar och kulturnämnden samt nämnden för idrott och fritid får ökade resurser för trygghetssatsningar riktade mot barn och unga, med fokus på de västra stadsdelarna. Antalet feriepraktikplatser för de som är 13–15 år fördubblas och ett sommarlovskort med fria bussresor för barn och unga införs.

Utifrån fullmäktiges årsplan ska nämnderna ta fram verksamhetsplaner. Kommunstyrelsens verksamhetsplan för 2024 har fokus på social hållbarhet och trygghet, vilket har betydelse för barns levnadsvillkor. Det saknas däremot en direkt koppling till barn eller hur barns rättigheter ska integreras i arbets- eller beslutsprocesser.

Tekniska nämndens verksamhetsplan för år 2024 har mål som vi noterar kan ha betydelse för barns levnadsvillkor, såsom trygghet i staden, men nämner inte direkt barn eller barns rättigheter. Barn har beaktats i budgetarbetet i bemärkelsen att det anges att för att uppnå nämndens besparingskrav kommer förvaltningen minska ambitionsnivån utan att det drabbar barn eller unga. Vid tekniska nämndens sammanträde den 19 mars

2024 beslutar nämnden att fria sommarlovsresor för barn och ungdomar folkbokförda i Västerås införs som en permanent satsning.

Individ- och familjenämnden har inte antagit en verksamhetsplan för år 2024, men däremot antagit tre mål för 2024 i ett separat ärende. Målen nämner inte direkt barn men i beskrivningen av målen framgår att nämnden ska ta hänsyn till barnets bästa i allt arbete. Nämnden har antagit en verksamhetsplan för 2025 som också fastställer att hänsyn ska tas till barnets bästa. Barn är synliggjorda i verksamhetens prioriteringar för år 2025, även om det är utan explicit koppling till barns rättigheter.

Västerås stad har ingen samlad styrning av barnrätt, i den mening att det inte finns specifika program, riktlinjer eller handlingsplaner som sätter riktningen för arbetet med att förverkliga barns rättigheter. Barnrättsverktyget som används vid bedömning av barnets bästa, som beskrivs under revisionsfråga 2, framhålls i intervjuer som centralt för att integrera ett barnrättsperspektiv i styrningen. Verktyget inkluderar exempelvis vägledning för barnrättslig genomlysning vid framtagandet av strategiska dokument. Av intervjuer framgår att framtagandet av verktyget skett på initiativ av tjänsteorganisationen.

Staden har ett *program för social hållbarhet*, antaget av kommunfullmäktige i september 2018, som styr det övergripande arbetet för att främja social hållbarhet. I den anges att särskild hänsyn ska tas till barnrättsperspektivet i programmets genomförande. Programmet är utformat i dialog med olika samhällsaktörer, inklusive barn. Innehållet framhäver vikten av jämlika förutsättningar, delaktighet och strävan efter att säkerställa goda livsvillkor, vilket vi noterar har betydelse för barn. Barn nämns dock inte specifikt och det framgår inte tydligt hur barns rättigheter ska integreras i hållbarhetsarbetet.

Till programmet för social hållbarhet kopplas en handlingsplan för Västerås stads verksamheter. Processledningsgrupp för social hållbarhet fastställde år 2022 en handlingsplan för perioden 2022-2024. Handlingsplanen formulerar totalt 6 delmål och 11 aktiviteter för att bidra till programmets målområden. För programmets målområde för inkludering, samhandling och demokrati anges prioriterade insatsområden, där ett är att särskilt värna om att få in synpunkter från de grupper som annars inte får möjlighet att göra sina röster hörda, till exempel barn och unga. Som aktivitet anges: “Utveckla metoder som stärker underrepresenterade gruppers förutsättningar till delaktighet och inflytande“. För målområdet för trygghet och levande kommundelar finns följande aktivitet: “Implementera ett långsiktigt värdegrundsarbete för att främja integration samt barns och ungas rättigheter för medarbetare som arbetar med målgruppen.” Ansvarig nämnd för samtliga aktiviteter är kommunstyrelsen.

Vid kommunstyrelsens sammanträde den 22 maj 2024 § 213 gav styrelsen förslag till kommunfullmäktige att besluta att kommunstyrelsen får i uppdrag att se över möjligheten att ta fram ett nytt samlat hållbarhetsprogram. Kommunfullmäktige beslutade i enlighet med styrelsens förslag den 13 juni 2024. Det nya programmet förväntas inkludera barnrättsperspektivet i dess hållbarhetsdimensioner. Enligt intervjuer kommer programmets målområden vara breda och inte specificera några särskilda

grupper, såsom barn, utan istället utgå från mänskliga rättigheter. En remissversion förväntas vara klar under våren 2025.

Under år 2024 har ett förslag tagits fram på en reviderad version av Västerås lokala överenskommelse (LÖK) mellan civilsamhällets organisationer och kommunen. Av förslaget framgår att överenskommelsen bygger på att parterna ställer upp på FN:s barnkonvention. Kommunstyrelsen förväntas besluta om den nya överenskommelsen under år 2025.

Översiktsplanen 2025, reviderad av fullmäktige 2017, betonar vikten av att utveckla och anpassa bebyggelsemiljön efter barn, erbjuda utemiljöer som inbjuder till lek samt att trygga och säkra gång- och cykelvägar. I det pågående arbetet med framtagandet av ny översiktsplan har vi tagit del av underlag som förtydligar hur barnkonventionens fyra centrala artiklar, och även ytterligare aktuella artiklar, beaktats i planeringsprocessen.

Vikten av ett barnrättsperspektiv betonas även i handlingsplaner, såsom Handlingsplan för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete 2022-2024, antagen av Kommunstyrelsen den 8 december 2021, samt Västerås stads handlingsplan gällande alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS) 2022–2025, antagen av Kommunstyrelsen 9 mars 2021. En remissversion av tekniska nämndens Handlingsplan för trafiksäkerhet 2025-2028 finns ett särskilt avsnitt som redogör för hur barnkonventionens fyra grundprinciper omhändertagits i planen. Tekniska nämnden förväntas behandla planen under våren 2025.

Enligt intervjuer har barnrättsarbetet främst drivits som en dynamisk process, där Hållbarhetsenheten och processutvecklingsgruppen haft betydelse för att driva arbetet framåt i tjänstemannaorganisationen. Samtliga intervjuade, förtroendevalda och tjänstepersoner, lyfter fram vikten av att förverkliga barns rättigheter.

Bedömning

Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)

Delvis.

Kommunstyrelsen, individ- och familjenämnden samt tekniska nämnden har inte en helt tydlig styrning för att stärka barnrättsperspektivet, även om satsningar genomförts med fokus på barn. Centrala styrdokument, som årsplan och program för social hållbarhet, överensstämmer i stort med barnkonventionens fokus på barns rätt till utbildning, hälsa och trygghet. Vissa handlingsplaner och program anger att hänsyn ska tas till barnrättsperspektivet. Det saknas däremot en tydlig integrering av barnkonventionens centrala artiklar. Barn som grupp, och som rättighetsbärare, är inte tillräckligt synliggjorda.

Det saknas även en politisk styrning av respektive nämnd och styrelse som klargör att barns rättigheter ska förverkligas inom samtliga verksamheter och som även kan vägleda implementeringen av dessa rättigheter.

Positivt är att kommunstyrelsen har tillfört resurser genom att bland annat inrätta funktioner i stadsledningsförvaltningen med god barnrättskompetens. Nyckelpersoner inom tjänsteorganisationen har drivit arbetet framåt. Det är dock inte tillräckligt, eller möjligt, för en fåtal strateger att driva barnrättsarbetet för en kommunorganisation. Det bör även finnas en tydlig, spårbar politisk styrning som tydliggör ett barnrättsperspektiv som genomsyrar hela organisationens ledning och dess verksamheter.

I enlighet med fullmäktiges prioriteringar finns exempel på att barn har beaktats i budgetarbetet, men inte att ett systematiskt barnrättsperspektiv inkluderas i processerna.

Rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser

Revisionsfråga 2: Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?

Artikel 3 i barnkonventionen fastställer att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn. FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 14 betonar att barnets bästa ska prioriteras vid policyutveckling och framtagandet av politiska program på alla styrande nivåer. Enligt FN:s barnrättskommitté ska formuleringen "som rör barn" förstås brett och omfatta åtgärder och beslut som direkt eller indirekt påverkar ett barn, barn som grupp eller barn i allmänhet.

För att kunna beakta barnets bästa krävs att åtgärder som rör barn föregås av en prövning av deras konsekvenser för barnet och barns rättigheter. Omfattningen av en sådan prövning kan variera beroende på ärendets karaktär. Revisionsfrågan fokuserar främst på barnets bästa som ett tillvägagångssätt, det vill säga att det finns ett systematiskt arbete för att säkerställa att barnets bästa utvärderas och beaktas i arbets- och beslutsprocesser.

Iakttagelser

Kommunstyrelsens och samtliga nämnders förvaltningar har under år 2023 utvecklat och infört ett gemensamt barnrättsverktyg som stöd för att tillvarata barnets bästa i beslut och utredningar som berör barn. Verktyget är tillgängligt för samtliga medarbetare via intranätet. Det består av tre metoder för att bedöma vad som är barnets bästa, från en enklare prövning som en barnrättsreflektion till en mer omfattande barnkonsekvensanalys. Metoderna innehåller steg-för-steg-instruktioner, vägledande frågor och exempel på relevanta ärenden. Det finns även särskilt kunskapsunderlag om relevanta artiklar för respektive nämnd. Varje förvaltning har en specifik flik för arbete med förvaltningsspecifika ärenden. Barnrättsverktyget har tagits fram av processutvecklingsgruppen (PUG) för barnrätt under ledning av strateg för barnrätt och demokrati tillsammans med en extern konsult, Barnrättskonsulterna.

För att stödja implementeringen av verktyget har strateg för barnrätt och demokrati tillsammans med Barnrättskonsulterna anordnat seminarium för handledning i verktyget, så kallade barnrättsklasser. Dessa klasser har erbjudits under åtta tillfällen 2024 och 2023. De beskrivs mer under revisionsfråga 4.

En ny förvaltningsövergripande mall för tjänsteutlåtande har tagits fram i december 2024. Mallen har utvecklats med ett särskilt avsnitt för en hållbarhets- och näringslivsbedömning med en underrubrik för bedömning av barnets bästa. Syftet är att stärka implementeringen av barnrättsverktyget, så att bedömningar av barnets bästa blir integrerade i beslutsunderlagen.

I intervjuer lyfts att det varit svårt att följa, eller söka fram i kommunens ärendehanteringssystem, vilka ärenden som inkluderat en barnrättsprövning. Vår protokollgranskning bekräftar svårigheten att följa om en barnrättsprövning genomförts, när protokollen saknat tydlig information om det.

Kommunstyrelsen ska ta del av en barnkonsekvensanalys vid framtagandet av det nya programmet för hållbarhet. Barnrättsperspektivet har även ingått i framtagandet av den nya översiktsplanen, enligt kontakt med förvaltningen. I kommunstyrelsens tjänsteskrivelse till den kommunövergripande årsredovisningen för 2024 utgör ett exempel på att den nya mallen med rubriken för bedömning av barnets bästa har använts. Skrivelsen är dock kort och saknar bedömning av barnets bästa utifrån barnkonventionens principer. Enligt uppgifter från förvaltningen beror detta på att ärendet rör återrapportering, och inte förslag som ger några direkta konsekvenser.

Individ- och familjenämnden har i augusti 2023 och februari 2024 reviderat riktlinjerna för ersättning till familjehem med en barnrättslig reflektion som beslutsunderlag. Analysen beskriver utifrån ett rättighetsperspektiv hur barn berörs av riktlinjerna, hur beslutet bidrar till att ge barn jämlika förutsättningar, vilka risker för diskriminering som finns och vad som är känt om barnperspektivet. Av den samlade bedömningen anges de rättighetrisker som finns för placerade barn som är en särskilt utsatt grupp. Det framgår även att riklinjerna, utifrån intentionen att ta särskild hänsyn till risker för barn på flykt, även innebär rättighetsrisker. Det lyfta att i de fall barn är ensamkommande och placerats i nätverket som familjehem ersätts familjehemmen inte likvärdigt som övriga. Enligt intervjuer bidrog den barnrättsliga reflektionen till att nämnden förändrade bestämmelserna om ersättning för att uppnå ökad jämlikhet mellan barn.

Vid individ- och familjenämndens sammanträde i oktober 2023, begärdes en komplettering av en barnrättslig analys för ett ärende vilken bifogas vid sammanträdet i januari 2024. Ärenden avsåg genomlysning av nämndens integrationsarbete. I den barnrättsliga reflektionen på tre sidor framgår hur barn påverkas av sina föräldrars kontakt med integrationsenheten och deras boendesituation. Den redovisar även en rad riskfaktorer för att hamna i socialt utanförskap för barn med utländsk bakgrund, och fokuserar på vikten av att främja lika förutsättningar. Reflektionen inkluderar en bedömning av hur barnets bästa har beaktats.

En barnrättslig analys har även genomförts vid framtagandet av riktlinje för handläggning av underhållsbidrag för placerade barn som beslutades av individ- och familjenämnden i januari 2022. Av den framgår vilka rättigheter som är aktuella utifrån riktlinjens innehåll, samt vikten av att placerade barn hanteras på jämlikt sätt.

Barnrättsperspektivet bör ingå i överväganden och prövningar av fortsatt vård av barn som placerats enligt SoL eller enligt 2 § LVU. Individärenden har dock inte ingått i granskningen.

Tekniska nämnden har i november 2024 § 171 behandlat utvärdering av provperiod med sommargågata på Vasagatan 2024. Ärendet har inkluderat en bedömning av barnets bästa. Det framgår att få barn och unga svarat på utvärderingsenkäten som använts, och därför har en dialog genomförts på platsen med barn och unga.

De intervjuade förtroendevalda och tjänstepersoner har god kännedom om barnrättsverktyget och värdesätter det. Samtidigt framkommer i såväl protokollgransknig som intervjuer att det finns utmaningar att säkerställa att barnrättsperspektivet beaktas konsekvent och systematiskt inför beslut.

Bedömning

Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?

Delvis.

Kommunstyrelsen och nämnderna har utvecklat och infört rutiner för att tillvarata barnets bästa genom ett omfattande, gediget barnrättsverktyg. Verktyget ger tydlig vägledning vid bedömning av barnets bästa. Ytterligare stöd vid barnkonsekvensanalyser har erbjudits genom kontinuerliga utbildningstillfällen. Mallen för tjänsteutlåtanden har nyligen reviderats för att inkludera om bedömningar av barnets bästa genomförts.

Det finns exempel där barns bästa har bedömts inför beslut. Inidivid- och familjenämnden har efterfrågat komplettering av bedömning i ett ärende och även inkluderat bedömningen i utvecklingen av riktlinjer. Däremot saknas uppföljning av hur konsekvent beslut inkluderar en bedömning av barnets bästa. Protokollgranskning och intervjuer indikerar att det finns en risk att tillämpningen av ett barnrättsperspektiv, trots barnrättsverktyg, inte skett systematiskt i beslut som direkt eller indirekt rör barn.

Dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser

Revisionsfråga 3: Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?

Artikel 12 i barnkonventionen fastslår att konventionsstaterna ska säkerställa att barn som kan bilda egna åsikter har rätt att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör dem. Barnets åsikter ska beaktas i förhållande till dess ålder och mognad. FN:s allmänna kommentar nr 12 understryker att rätten att bli hörd gäller både individuella barn och grupper av barn.

FN:s barnrättskommitté välkomnar ökningen av lokala ungdomsparlament, kommunala barnråd och konsultationer där barn kan uttrycka sina åsikter i beslutsprocesser. Dessa formella strukturer för representativt deltagande bör dock bara vara en del av genomförandet av barnkonventionen artikel 12 på lokal nivå, eftersom de endast engagerar ett begränsat antal barn. Ytterligare möjligheter till kommunikation inkluderar konsultationstid med politiker och tjänstepersoner, öppna hus och besök i skolor och förskolor. Barn kan också bidra med sina perspektiv vid utformning av skolor, lekplatser, parker, fritids- och kulturanläggningar, bibliotek, vårdinrättningar och lokala transportsystem för att bättre anpassa tjänsterna. I planer för samhällsutveckling som kräver offentlig konsultation ska barns åsikter uttryckligen inkluderas.

lakttagelser

Medborgardialoger, även kallade invånardialoger, är samtalsforum mellan invånare och förtroendevalda i Västerås stad. I den policy för invånardialog som kommunfullmäktige antog den 6 februari 2014, beskrivs principer som ska gälla för invånardialog. Policyn specificerar dock inte att barns och ungas rätt att uttrycka sina åsikter ska beaktas eller inkluderar hur en invånardialog med barn bör planeras.

I Hållbarhetsrapporten 2023, beslutad av kommunfullmäktige den 13 juni 2024 §127, under målområdet “Trygghet och levande kommundelar”, konstateras att Västerås stad brister i dialogen med invånare och troligen i att upptäcka barn som far illa. Det anges bland annat att staden behöver utveckla dialogarbetet med civilsamhället.

Ungdomsdialog är en verksamhet som syftar till att öka ungas delaktighet i beslut som rör dem och stötta deras egna initiativ till inflytande. Ungdomsdialog samordnas av Förebyggarcentrum som arbetar förvaltningsövergripande på uppdrag av nämnden för idrott, fritid och förebyggande. En av dess arbetsmetoder är att anställa unga i åldern 13-20 som så kallade ungdomskonsulter, för att samla in och presentera andra ungas perspektiv inom specifika frågor. Arbetet är uppdragsbaserat och omfattar olika typer av intervjuer, enkäter och workshops. Ungdomsdialog har även haft en sms-panel med unga mellan 12–20 år. Enligt intervjuer fanns under 2024 ungefär tio ungdomskonsulter. Förvaltningar och nämnder kan kontakta Förebyggarcentrum för att initiera ungdomsdialoger eller ta del av processledningsstöd. I praktiken arbetar dock samordnaren för Ungdomsdialog främst uppsökande för att identifiera relevanta frågor inom kommunorganisationen. I flera intervjuer betonas vikten av att involvera unga tidigt i beslutsprocesser när frågor fortfarande är påverkbara.

Ungdomsdialog har genomfört två större dialoger med unga om stadens utveckling kopplat till stadens nya översiktsplan och innerstadsstrategi under år 2023. På samma tema har en dialoginsats genomförts under 2023 avseende arbetet med en digital översiktsplan. Under sommaren 2024 genomförde ungdomskonsulter dialoger med unga på temat hälsa och välmående genom frågeformulär, intervjuer och workshops.

Individ- och familjeförvaltningen har använt ungdomsdialoger en antal gånger, senast år 2020 i syfte att utveckla socialtjänstens möten med unga samt att utforma socialtjänstens nya lokaler. Ungdomskonsulterna har anordnat workshops, enkäter och

intervjuat unga samt deltagit i samtal och möten med socialsekreterare utifrån fiktiva fall för att bättre förstå målgruppens behov och upplevelser. Tekniska nämnden har använt ungdomsdialoger under 2024 som en del av att utvärdera införandet av en sommargågagata, och bland annat intervjuat unga på plats. I båda fallen har de ungas slutsatser bidragit till förbättringar.

Ungdomsdialogernas resultat redovisas i slutrapporter till uppdragsgivaren och nämnden för idrott, fritid och förebyggande. Kommunstyrelsen har inte tagit del av rapporter under 2023 eller 2024. I Ungdomsdialogs senaste rapport från 2024 har ungdomarna föreslagit förbättringsåtgärder gällande ungas delaktighet. Dessa inkluderar att vuxna involverar ungdomar mer aktivt i beslutsprocesser, inrättandet av en ungdomsfullmäktige, mer stöd till elevråden samt att skolledare är mer aktiva och delaktiga i elevernas vardag. Slutligen föreslår ungdomskonsulterna tydligare återkoppling av hur ungdomars bidrag påverkar beslut.

I intervjuer nämns andra dialogforum, som Politikfik, där politiker träffar elever från årskurs 4 för att diskutera trygghetsfrågor. För att sänka trösklarna mellan barn och politiker ytterligare föreslås i intervjuer att möten istället bör hållas i barnens egen miljö där de känner sig bekväma.

Västerås Stads portal för E-förslag erbjuder även en möjlighet för invånare, inklusive barn, att initiera offentliga förslag. Ungdomsdialog har dock identifierat att portalen inte är tillräckligt barnanpassad, vilket begränsar dess effektivitet som ett påverkansforum för barn och unga. För att förslaget ska få återkoppling krävs över 100 röster vilket symboliseras av en tumme upp. Portalen inkluderar även en tumme ned för att rösta emot förslag. Ungdomsdialog menar att upplägget inte gynnar, eller till och med avskräcker, barn vars förslag sällan får tillräckligt antal röster. Ungdomsdialog lyfter fram behovet av ett mer tillgängligt digitalt forum som fångar upp barn och ungas idéer.

Enligt intervjuer sker även delaktighet i verksamheterna, till exempel genomförs klassråd och elevråd inom skolverksamheten.

Barnrättsverktyget, som beskrivs under revisionsfråga 2, inkluderar en kryssruta för att markera om dialog har skett med barn. Syftet med funktionen är att säkerställa en systematik i att beakta barns perspektiv. Vi har dock inte tagit del av underlag som visar att kryssrutan har använts.

Bedömning
Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?

Delvis.

Det finns former för dialog och inflytande för barn, men dessa behöver formaliseras och systematiseras för att fullt ut uppfylla kraven i artikel 12. Ungdomsdialogen, som samordnas av Förebyggarcentrum, är en värdefull resurs som utvecklat arbetssätt för att stärka barns inflytande, bland annat genom ungdomskonsulternas insatser. Vi har tagit del av exempel på dialoger med unga som genomförts inom styrelsens och flera nämnders verksamheter som lett till konkreta förslag. Ungdomsdialogs verksamhet är

dock begränsad, och det finns ett behov av att styrelse och nämnder aktivt efterfrågar stöd och systematiskt genomför dialoger med barn och unga kopplade till beslutsprocesser. Vi vill även lyfta fram vikten av delaktighet för barn i alla åldrar, även yngre barn.

Barnrättsverktyget har funktioner för att säkerställa att barns röster hörs, men dokumentation saknas som bekräftar att det använts. Riktlinjer för invånardialoger saknar specifik vägledning för att möjliggöra barns rätt till deltagande.

Tillräcklig kunskap om barns rättigheter

Revisionsfråga 4: Har kommunstyrelsen säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare och förtroendevalda?

Artikel 42 i barnkonventionen fastslår att konventionsstaterna ska vidta lämpliga och aktiva åtgärder för att göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland både vuxna och barn.

Kunskap om barnets rättigheter och vad dessa innebär i praktiken är grundläggande för att kunna leva upp till barnkonventionen. Beslutsfattare och professioner som arbetar direkt eller indirekt med barn behöver därför ha kännedom om barnens rättigheter och hur dessa kan omsättas i praktiken. Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) betonar vikten av insatser för att stärka kunskapen om barnkonventionen. Arbetsgivare på kommunal nivå har ansvar för att erbjuda relevant och fortlöpande kompetensutveckling till berörda yrkesgrupper, som i sin tur har ansvar för att utveckla och behålla denna kunskap.

Iakttagelser

Kommunfullmäktige har i februari 2024 tagit del av föredragning med fokus på barnrätt, ledd av strateg för barnrätt och demokrati vid hållbarhetsenheten samt samordnare för barnrätt vid Förebyggarcentrum. Av presentationsunderlaget framgår att presentationen innehöll ett interaktivt barnrättsquiz, utbildning om barnkonventionen som svensk lag samt information om barnrättsverktyget och andra initiativ för att förverkliga barns rättigheter.

Kommunstyrelsens sammanträden har inte inkluderat utbildning i barnrättslagen. Däremot är i regel kommunstyrelsens ledamöter även ledamöter i kommunfullmäkige vilket innebär att de har fått utbildning genom sin roll i fullmäktige, enligt uppgifter från förvaltningen. Individ- och familjenämnden beslutade i april § 97 att samtliga ledamöter och ersättare i nämnden har rätt till förlorad arbetsförtjänst för att närvara på Västmanlands årliga barnrättsdag. Individ- och familjenämnden beslutade också i augusti § 191 att ledamöter har rätt till förlorad arbetsförtjänst för att delta på Hederskonferensen.

Under 2024 har stadens medarbetare erbjudits åtta utbildningstillfällen, så kallade Barnrättsklasser, om stadens barnrättsverktyg, Utbildningarna har anordnats av strateg för barnrätt och demokrati tillsammans med en extern konsult. Klasserna har haft fokus på fiktiva ärenden där deltagarna fått möjlighet att göra bedömningar av barnets bästa under handledning. Varje tillfälle har haft 20 anmälda deltagare. Utbildningsmaterial om barnrättsverktyget finns inspelat och tillgängligt på stadens intranät. Barnrättsverktyget har ett kompetenshöjande syfte och innehåller en kunskapsbank om konventionens artiklar samt rättighetsrisker.

Under 2024 har därutöver fyra utbildningstillfällen med fokus på barnkonventionen riktats till olika målgrupper, inklusive utbildningsdirektörer och handläggare. Deltagandet har varit frivilligt och närvarolista har inte förts.

I april 2025 anordnar hållbarhetsenheten den första träffen inom ramen för konceptet Socialt forum. Temat är barnrätt och halvdagen inkluderar föredrag av Sveriges barnombudsman och workshop under ledning av strateg för barnrätt och demokrati samt extern konsult i bedömningar av barnets bästa utifrån barnrättsverktyget.

Förebyggarcentrum, och dess barnpilotverksamhet, utbildar även medarbetare till barnpiloter med uppdrag att stödja sina arbetsplatser i att säkerställa ett tydligt barnrättsperspektiv. Utbildningen riktar sig främst till medarbetare som arbetar direkt med barn, såsom inom förskola eller skola. Enligt webbsidan för Förebyggarcentrum anordnas även två dagar per år en fortbildningsdag för utbildade barnpiloter.

Enligt intervjuer ingår inte barnrätt i introduktionen för nyanställda och förtroendevalda, även införandet har diskuterats. Det framgår även av intervjuer att kunskap om barnkonventionen varierar mellan förvaltningarna/nämnderna.

Bedömning
Har kommunstyrelsen säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare och förtroendevalda?

Delvis.

Kommunstyrelsen har delvis säkerställt kompetensutveckling för medarbetare och förtroendevalda. Positivt är att fullmäktiges ledamöter, där även ledamöter från kommunstyrelsen ingår, har fått kunskapshöjande insatser. Utbildning har dock saknats för andra ledamöter.

Medarbetare har erbjudits utbildning och handledning för bedömning av barnets bästa, målgruppsanpassade utbildningar om barnkonventionen och barnpilotsutbildningar för att stärka kunskapen om barnrätt för de som arbetar direkt med barn. Deltagandet har varit frivilligt.

Det finns en viss risk att medarbetare som inte direkt arbetar med barn saknar kännedom om relevansen av barnrättskunskap för deras uppdrag och inte anmäler sig

till utbildning. Det är därför viktigt att kartlägga vilka funktioner och förtroendevalda som behöver kompetenshöjande insatser.

Aktuell statistik om barn levnadsvillkor och situation i kommunen

Revisionsfråga 5: Har kommunstyrelsen följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?

Aktuell och relevant kunskap om barns levnadsvillkor är nödvändig för att kunna fatta välgrundade beslut och prioritera åtgärder som rör barn. Detta framgår bland annat av FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 5 samt av Strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232). Kunskap kan samlas in genom både kvalitativa och kvantitativa kartläggningar och till exempel inkludera information om barnfamiljers ekonomiska förhållande, levnadsvillkor för barn i utsatta situationer, barns fysiska och psykiska hälsa, barns tillgång till kultur och möjligheter till eget skapande samt barns skolresultat. Barns egna åsikter är också en viktig kunskapskälla.

Av artikel 2 i barnkonventionen framgår att inget barn får diskrimineras. Kunskap om barns situation är avgörande för att kunna säkerställa att den rättigheten. Den insamlade kunskapen bör därför möjliggöra jämförelser mellan grupper av barn, till exempel utifrån olika bakgrundsfaktorer, kön eller mellan lokal och nationell nivå. Kunskapen om barns situation bör sedan användas som beslutsunderlag och grund för att utforma åtgärder.

Iakttagelser

Västerås stad deltar i Region Västmanlands undersökning “Liv och Hälsa ung”, en enkätundersökning som genomförs var tredje år om barns livsvillkor. Enkäten riktar sig till elever i årskurs 7 och 9 i grundskolan samt år 2 på gymnasiet. Undersökningens resultat går att bryta ned på skol- eller stadsdelsnivå för jämförelser och går att följa över tid. Kommunstyrelsen har berett delar av resultatet genom Hållbarhetsrapporten 2023, behandlad av styrelsen den 22 maj 2024 §213 och beslutad av kommunfullmäktige den 13 juni 2024 §127.

Hållbarhetsrapporten för Västerås 2023, som följer upp stadens hållbarhetsmål, inkluderar viss statistik och analys av barns levnadsvillkor och situation. I hållbarhetsrapportens målområde Hälsa redovisas statistik från Liv och hälsa-undersökningarna, bland annat självupplevd hälsa bland unga samt alkohol- och tobaksvanor. Under målområdet Utbildning redovisas statistik som rör gymnasiebehörighet, trygghet i skolan och antalet barn i förskoleverksamheten. Målområdet Bostäder inkluderar bland annat statistik om trångboddhet i flerbostadshus och konstaterar att inga barn vräktes från Mimers bostäder under 2023. Målområdet Demokrati fokuserar på de indikatorer som staden följer i Liv och hälsa-undersökningarna gällande ungas demokratiska deltagande. Målområdet Trygghet och levande kommundelar rapporterar om andelen unga som uppger att de blivit utsatta för våld. Statistiken som redovisas i rapporten är hämtad från Region Västmanlands Liv och hälsa-undersökningar, Kolada, Västerås stads statistikblad,

Boverket, Valmyndigheten och Trygghetsundersökningen. Ingen hållbarhetsrapport har genomförts för 2024.

Västerås stads årsredovisning för 2023 täcker områden som rör kommunens verksamheter för barn, såsom utbildning och institutionsplaceringar.

Stadens webbplats erbjuder Västeråsbarometern, ett verktyg med indikatorer för stadens hållbara utveckling, baserat på statistik från bland annat Statistiska centralbyrån och Kolada. Den innehåller ett flertal indikatorer som fokuserar på barns situation och en trendredovisning över dess utveckling.

På stadens webbplats finns även annan tillgänglig statistik om Västerås stad, bland annat statistikblad och en statistikdatabas som möjliggör en jämförelse mellan stadsdelar. Statistiken inkluderar vissa indikatorer som rör barn, såsom fördelning av folkmängd efter ålder och andel hushåll med barn. Webbplatsen inkluderar även statistiska analysrapporter om befolkningen och bostäderna i Västerås stad.

Hållbarhetsenheten, med tre strateger för statistik och analys, stödjer verksamheterna med statistik vid behov. Intervjuade uppger att hållbarhetsenheten inte regelbundet distribuerar statistik till nämnderna/förvaltningarna vilket vissa skulle önska.

Bedömning
Har kommunstyrelsen följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?

Delvis.

Kommunstyrelsen har följt viss aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen, främst genom beredning av Hållbarhetsrapporten för Västerås 2023, som inkluderar data från Liv och hälsa ung-enkäterna. Tillgänglig statistik på stadens webbplats möjliggör geografiska jämförelser och analyser av skillnader i barns livsvillkor.

Kommunstyrelsen har dock inte tydligt synliggjort statistik om barns levnadsvillkor systematiskt. Kunskapen om barn och ungas situation bör utgöra underlag för kommunstyrelsens beslut.

Strukturerat och systematiskt följt upp barnrättsbaserat

Revisionsfråga 6: Har kommunstyrelsen/nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat?

Beslutsfattare behöver systematiskt skaffa sig kunskap om hur barnets rättigheter tillgodoses. I Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) betonas att uppföljningar och utvärderingar av beslut och åtgärder som rör barn ska göras utifrån ett barnrättsperspektiv, vilket innebär att de ska baseras på normer och principer från barnkonventionen.

Kommunstyrelsen har dessutom en uppsiktsplikt att följa hur arbetet med att förverkliga barns rättigheter genomförs, både i sin egen och i andra nämnders verksamhet.

Iakttagelser

Kommunstyrelsen

En samlad uppföljning av barnrättsarbetet genomförs inte, däremot har social hållbarhet följts upp.

Hållbarhetsrapport för Västerås 2023, behandlad av kommunstyrelsen den 22 maj 2024 §213 och beslutad av kommunfullmäktige den 13 juni 2024 §127, är den samlade uppföljningen av programmen för ekologisk och social hållbarhet. Hållbarhetsrapporten sammanfattar statusen för målområden och mål i programmen. Arbetet för att förbättra barns situation ingår särskilt i målområdena: hälsa, utbildning, bostäder, demokrati, trygghet och levande kommundelar. För målområdet Bostäder har barnkonsekvensanalyser i samhällsbyggnadsområdet kortfattat följts upp. Det anges att stadens barnrättsverktyg införts, att en barnkonsekvensanalys kommer ingå i översiktsplanen och att arbetet kan integreras mer med byggaktörer. Det anges även att barnrättsverktyget kan användas i arbetet att förhindra vräkningar.

Under målområdet Utbildning framgår utmaningar som hög skolfrånvaro medför och behovet av arbete för mer jämlika utbildningsförutsättningar, särskilt barn med funktionsnedsättning och elever med NPF-diagnoser. Rapporten har inkluderat flera områden för förbättringar. Målen för jämställdhet och trygghet i skolan är delvis uppnådda, men många tjejer känner sig fortfarande otrygga, vilket kräver fortsatt förebyggande arbete. Vidare konstateras att ANDTS-problematiken kräver fortsatt förebyggande arbete för att skydda barn och unga. Därefter lyfts att trångboddhet i vissa stadsdelar påverkar boendemiljön och livsvillkoren negativt, särskilt för barn och unga, och del för att motverka detta är att barnkonsekvensanalyser bör integreras i samhällsbyggnadsprocessen. Som konstaterades under revisionsfråga 3, behöver dialogen förbättras.

I kommunövergripande årsredovisningen för 2023, beslutad av kommunstyrelsen den 20 mars 2024 § 103, framgår liknande men kortfattad information som i hållbarhetsrapporten.

Handlingsplan för social hållbarhet har följts upp inom förvaltningarna och sammanställts i en samlad uppföljningsrapport med status för respektive aktivitet. Av den framgår bland annat att Barn- och utbildningsförvaltningen tillsammans med Förebyggarcentrum tagit fram utbildning för goda möten med barn.

Individ- och familjenämnden redovisar i delårsrapport per augusti, beslutad 2024-09-26 § 214, ett separat avsnitt om barnrätt och hur respektive enhet arbetar med att beakta barnrättsperspektivet.

Tekniska nämndens delårsrapport 2 den 24 september 2024 § 143 inkluderar inte en uppföljning av barnrätten.

Individ- och familjenämnden och tekniska nämnden har i samband med enskilda ärenden genomfört en bedömning av barnets bästa, vilket redovisas för revisionsfråga 2. Detta inkluderar bland annat utvärdering av en gågata på Vasagatan under 2024, som nämnden fattade beslut om i november 2024 § 171.

Bedömning

Har kommunstyrelsen/nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat?

Delvis.

Kommunstyrelsen har genom Hållbarhetsrapporten 2023 följt upp delar av barnrättsarbetet. Uppföljningen av barnrättsarbetet har dock inte skett i hel utsträckning eller systematiskt. Tekniska nämnden har inte samlat följt upp barnrättsabetet, men har inkluderat det i uppföljning av ett enskilt projekt. Individ- och familjenämnden utmärker sig positivt genom att samlat följa upp barnrättsarbetet per enhet som en del av den ordinarie uppföljningen. Varken styrelsen eller nämnderna har följt upp förekomsten av barnkonsekvensanalyser i beslut.

Det är av vikt att barnrättsperspektivet, även efter det nya hållbarhetsprogrammet är framtaget, tydligt inkluderas i uppföljningen.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen. Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsens, tekniska nämnden och individ- och familjenämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen, individ- och familjenämnden och tekniska nämnden arbete utifrån ett barnrättsperspektiv *inte helt* bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Västerås stad har under många år bedrivit ett barnrättsarbete och har infört ett omfattade barnrättsverktyg som stöd för bedömning av barnets bästa vis beslut liksom genomfört dialoginsatser med barn och unga. Styrelsen och nämnderna behöver dock förtydliga barnrättsperspektivet i den ordinarie styrningen och säkerställa att tillgängliga rutiner tillämpas systematiskt. Uppföljningen av att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat behöver även ske strukturerat och systematiskt.

Den revisionella bedömningen grundar sig på nedanstående revisionsfrågor.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv ? (Fokus på mål, strategier samt resurser)	**Delvis** Kommunstyrelsen har tillfört resurser i form av bland annat funktioner/kompetens. Däremot saknas en tydlig integrering av konventionens huvudprinciper och en styrning som förtydligar att, och även hur, barns rättigheter ska förverkligas. Även om barn beaktas i budgetarbetet saknas ett systematiskt barnrättsperspektiv i processerna.	
2. Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?	**Delvis** Kommunstyrelsen och nämnderna har infört rutiner, men systematisk tillämpning är inte helt säkerställd än. Positivt är att ett gediget barnrättsverktyg har införts för att säkerställa bedömning av barnets bästa i beslut. Utbildning har genomförts i verktyget. Tjänsteutlåtandemallen har nyligen uppdaterats. Det finns exempel på att	

	barns bästa har bedömts, men uppföljning saknas för att säkerställa konsekvent tillämpning. Protokoll och intervjuer visar på en risk att barnrättsperspektivet inte tillämpas systematiskt.	
3. Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?	**Delvis** Det finns former för dialog och inflytande för barn, men dessa behöver stärkas och systematiseras för att uppfylla kraven i barnkonventionens artikel 12. Ungdomsdialogen, samordnad av Förebyggarcentrum, är en värdefull resurs. Dialoger med unga har lett till konkreta förslag inom styrelsens och flera nämnders verksamheter. Styrelse och nämnder bör dock med större systematik genomföra dialoger med barn och unga i beslutsprocesser. Delaktighet för barn i alla åldrar, även yngre, är viktig. Barnrättsverktyget har funktioner för att säkerställa att barns röster hörs, men det saknas dokumentation som bekräftar dess användning. Riktlinjer för invånardialoger saknar specifik vägledning för att möjliggöra barns rätt till deltagande.	
4. Har kommunstyrelsen säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare och förtroendevalda?	**Delvis** Utbildning har genomförts för fullmäktiges ledamöter, men inte för exempelvis styrelse. Medarbetare har erbjudits flertal utbildningstillfällen om bedömning av barnets bästa och barnrätt. Utbildningarna har varit frivilliga och det finns viss risk att alla berörda medarbetare och chefer genomgått kompetensutveckling i tillräcklig utsträckning.	

5. Har kommunstyrelsen följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?	**Delvis** Kommunstyrelsen har följt viss aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen, främst genom beredning av Hållbarhetsrapporten för Västerås 2023, som inkluderar data från Liv och hälsa ung-enkäterna. Tillgänglig statistik på stadens webbplats möjliggör genografiska jämförelser som berör barn. Styrelsen har dock inte tydligt synliggjort statistik om barns levnadsvillkor systematiskt. Kunskapen om barn och ungas situation bör utgöra underlag för kommunstyrelsens beslut.	
6. Har kommunstyrelsen/nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheterna arbetar barnrättsbaserat?	**Delvis** Kommunstyrelsen har genom Hållbarhetsrapporten 2023, delvis följt upp barnrättsarbetet. Uppföljningen av barnrättsarbetet har dock inte skett i fullt tillräcklig utsträckning eller systematiskt. Individnämnden utmärker sig positivt genom att samlat följa upp barnrättsarbetet per enhet som en del av den ordinarie uppföljningen. Tekniska nämnden har inte följt upp barnrättsabetet. Varken styrelsen eller nämnderna har följt upp förekomsten av barnkonsekvensanalyser i beslut.	

Rekommendationer

Efter genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen:

- att säkerställa ett tydligt barnrättsperspektiv i styrningen liksom förutsättningar för ett tvärsektoriellt barnrättsarbete
- att följa och säkerställa att rutiner för bedömning av barnets bästa tillämpas systematiskt och konsekvent inför beslut
- fortsätter utveckla former för barns och ungas rätt till delaktighet i beslutsprocesser som rör dem.
- att fortsätta kontinuerlig kompetensutveckling utifrån en analys av vilka, inklusive förtroendevalda, som bör utbildas i barns rättigheter.
- följ och analysera i större uträckning statistik som rör levnadsvillkor för barn i olika åldrar, och ta hänsyn till analysen vid beslut som rör barn.
- att utveckla hur de följer upp hur barnrättsperspektivet beaktas i sina verksamheter och utifrån uppsiktsplikten efterfråga underlag från nämnderna för att följa hur barnrättsperspektivet får praktiskt genomslag i verksamheterna.

Efter genomförd granskning som rör individ- och familjenämnden och tekniska nämnden (revisionsfråga 1,2 och 6) rekommenderar vi:

- att individ- och familjenämnden och tekniska nämnden säkerställer ett tydligt barnrättsperspektiv i styrningen
- att individ- och familjenämnden och tekniska nämnden följer och säkerställer att rutiner för bedömning av barnets bästa tillämpas systematiskt och konsekvent inför beslut
- att tekniska nämnden följer upp hur hur barnrättsperspektivet beaktas i dess verksamheter

2025-03-17

Rebecka Hansson

Uppdragsledare

Anna Olsson Lindén

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Västerås stad enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2024-11-12. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.